

Zuzana Chrastinová - Svetlana Belešová

Ekonomická situácia v poľnohospodárstve a v potravinárstve v roku 2012

The economic situation in agriculture and food industry in 2012

Abstract *Agriculture and food industry have posted a positive profit in 2012. The positive profit was recorded in the majority of enterprises. The level of profit or loss was significantly higher in the food industry (€ 195,5 mil.) than in agriculture (€ 48,7 mil.). The tendency of its year-on-year development was different, while in agriculture profit or loss fell by one third, in the food industry profit or loss rose by 4,8-fold. The gross fixed capital formation in agriculture, as well as in the food industry was lower, thereby the recovery of almost all items of assets mainly buildings and structures have decreased. Non-investment support from the EU and the national sources accounted for a significant share (14,8 %) of the income of agricultural enterprises. This support meant motivation for income security and guarantee for the loans given from the commercial banks for them. From the EU funding, the limit for direct payments at the level of 90 % of the EU-15 average was adjusted. These funds were possible to rise through the national top-up payment by 10 %, i.e. together at 100 % of the EU-15 average. From the state budget, the national top-up payment was covered 4,5 % instead 10 %, thereby the total level of direct payments remained below the average of old member states (EU-15) in 2012, what affects the competitiveness of the Slovak farmers within the European market.*

Key words *agriculture - food industry - profit or loss income – costs - gross value added - gross fixed capital – support - agricultural production – loans – taxation - insurance*

Abstrakt *Poľnohospodárstvo aj potravinárstvo dosiahli v roku 2012 kladný výsledok hospodárenia a prevažovali u nich ziskové podniky. Úroveň výsledku hospodárenia bola podstatne vyššia v potravinárstve (195,5 mil. €) ako v poľnohospodárstve (48,7 mil. €). Rozdielna bola aj tendencia jeho medzироčného vývoja, kým v poľnohospodárstve sa medzироčne výsledok hospodárenia znížil o tretinu, v potravinárstve sa zvýšil až 4,8 násobne. Menej sa investovalo do hrubého fixného kapitálu tak v poľnohospodárstve ako aj v potravinárstve, čím bola nižšia obnova takmer všetkých zložiek majetku, najmä budov a stavieb. Významný podiel na výnosoch poľnohospodárskych podnikov dosiahli neinvestičné podpory z európskych a národných zdrojov (14,8 %), ktoré boli motivujúce na zabezpečenie príjmov a zárukou pre poskytnutie úverov z komerčných bánk. Zo zdrojov EÚ bol stanovený limit pre priame platby na úrovni 90 % priemeru krajín EÚ-15. Tieto prostriedky bolo možné navýšiť z národných zdrojov vyrovnávacou platbou do výšky 10 %, t.j. spolu na 100 % priemeru krajín EÚ-15. V rozpočte SR bolo na vyrovnávaciu platbu schválené 4,5 % prostriedkov z limitu 10 %, tým celková úroveň priamych platieb ostala aj v roku 2012 pod priemerom starých členských krajín EÚ-15, čo ovplyvňuje konkurencieschopnosť slovenských poľnohospodárov na európskom trhu.*

Kľúčové slová poľnohospodárstvo – potravinárstvo - výsledok hospodárenia – výnosy – náklady - hrubá pridaná hodnota - hrubý fixný kapitál – podpory - poľnohospodárska produkcia – úvery – dane - poistenie

Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva a potravinárstva sa medzi rokmi 2011 a 2012 vyvíjala diferencovane, kým v poľnohospodárstve klesla, v potravinárstve sa zvýšila. Z makroekonomického hľadiska sa to odrazilo na vývoji hrubej pridanej hodnoty a tvorbe hrubého fixného kapitálu. V poľnohospodárstve sa menej investovalo ako pred rokom. Investície klesli do všetkých zložiek fixného kapitálu, najviac do budov a stavieb a kultivovaných aktív. Pokračovali investície zo zahraničných zdrojov. Opotrebovanosť hmotného a nehmotného majetku medziročne stagnovala.

Stagnoval podiel potravinárstva na celkovej zamestnanosti a hrubom fixnom kapitále a vzrástol podiel na priemernej mzde. Vývoj výsledku hospodárenia však medziročne vzrástol takmer 4,8 krát, pod vplyvom rýchlejšieho nárastu výnosov ako nákladov.

Rozhodujúcim faktorom pre poľnohospodárstvo bola aj v roku 2012 Spoločná poľnohospodárska politika EÚ, na základe ktorej plynula systémová finančná podpora prispievajúca k rozvoju podnikateľských subjektov. Jednou z možností, ako podporiť rast, rozvoj a výkonnosť subjektov v odvetví poľnohospodárstva je efektívnejšie využívanie financovania z viacerých zdrojov na podporu podnikania, t.j. nenávratných a návratných finančných prostriedkov v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 v kombinácii externých dlhodobých finančných zdrojov z fondov EÚ, štátneho rozpočtu ako aj dostupných zdrojov z komerčného bankového sektora (Kotulič, R., 2007).

Konkurenčnú schopnosť výrobcov poľnohospodárskych surovín a potravín v SR na trhoch domácich i trhoch EÚ ovplyvňuje celý rad faktorov od využívania úspor z rozsahu, cez zvyšovanie produktivity práce až po marketingové aktivity a racionálnu logistiku, či miery využívania väzieb na potravinárske reťazce (Grznár, M., 2013).

V ekonomike poľnohospodárstva významnú úlohu zohrávajú výrobné faktory najmä poľnohospodárska pôda. Väčšina poľnohospodárskych podnikov hospodári na prenajatej poľnohospodárskej pôde a za jej využívanie platí nájom. Podniky nemajú dostatočné kapitálové zázemie na odkúpenie pôdy. Transakcie s pôdou sú pomalé, k čomu prispievajú aj nedoriešené vlastnícke vzťahy. Počtom predaných pozemkov dominovali v posledných rokoch okresy Liptovský Mikuláš a Žilina v poľnohospodárskej prírodnej oblasti vrchovín (Buday, Š., 2013).

Produkcia živočíšnej výroby má dlhodobý klesajúci trend. V roku 2011 výrazne klesol podiel živočíšnej produkcie na celkovej poľnohospodárskej produkcii. Základným predpokladom diferenciácie platieb LFA podľa zaťaženia poľnohospodárskej pôdy VDJ je definovanie primárneho cieľa, ktorým je revitalizácia a rozvoj živočíšnej výroby v LFA. Problém degresie platieb na základe zaťaženia VDJ je úzko spojený s lokalizáciou zvierat v rámci katastra podniku (Božík, M., 2013).

S klesajúcim podielom živočíšnej výroby súvisí aj nízky podiel zamestnanosti vo vidieckych oblastiach, ktorý vyplýva okrem iného aj zo stále nedostatočnej ekonomickej infraštruktúry a nízkej podnikateľskej hustoty vo vidieckych oblastiach a čiastočne i z

migračnej rigidity vidieckeho obyvateľstva. Zamestnanci na vidieku v priemere dosahujú približne dve tretiny priemernej mzdy zamestnanca v mestských oblastiach (Buchta, S., 2012).

Nadnárodné obchodné reťazce dovážajú nahraditeľné potraviny zahraničnej proveniencie, ktoré sme schopní vyprodukovať na Slovensku. Za posledných desať rokov ich dovoz vzrástol 2,8-násobne. Nízka konkurencieschopnosť slovenských potravín na agropotravinárskych trhoch sa prejavuje prehlbovaním záporného salda zahraničného obchodu s potravinárskymi výrobkami, resp. nízkym počtom odborov potravinárskeho priemyslu vykazujúcich kladné saldo obchodnej bilancie. Zvyšuje to nákladovosť výroby a nedáva veľký priestor pre požiadavky obchodu na dodávku tovaru za čo najnižšie ceny, čo sa premietá do ziskovosti, poklesu výroby, resp. počtu podnikov vo viacerých potravinárskych odboroch (Matošková, D. - Gálik, J., 2013).

Rozhodujúcou cestou zvyšovania pridanej hodnoty je predovšetkým rast výroby, ale tiež hľadanie ciest ako zabrániť neprimeranému rastu výrobnnej spotreby úsporou energií, surovín a pod. (Mezera, J. - Plášil, M. a kol., 2010).

Podnikateľská štruktúra výrobcov potravinárskych podnikov je značne odborovo diferencovaná, čo možno predpokladať aj v nasledujúcich rokoch. Rastúca technologická náročnosť potravinárskych výrob a potreba rozširovania sortimentu produkcie povedie k ďalšej špecializácii a rôznorodosti podnikateľskej základne. Na druhej strane ekonomický tlak ako hybná sila povedie k ďalšej koncentrácii výrob, to sa týka zvlášť prevádzok pre jatočné zvieratá, prvotné spracovanie mlieka a iné. Malé a stredné podniky zohrajú významnú úlohu aj z hľadiska zamestnanosti vo vidieckych regiónoch (Mezera, J. - Plášil, M., 2011).

Metodický postup

Analýza je akcentovaná na hodnotenie súčasného stavu poľnohospodárstva a potravinárstva v ekonomike SR prostredníctvom vybraných makroekonomických a odvetvových indikátorov za roky 2011 a 2012. Išlo o účasť týchto odvetví na ekonomike národného hospodárstva. Prezentované poznatky sú výsledkom disponibilnej poznatkovej a numerickej databázy. Pri analýze sa využili údaje z viacerých zdrojov, najmä Štatistického úradu SR, ale aj databáz MPRV SR, Informačné listy, ktoré zahŕňajú súbor 2 552 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 83,2 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS. Údaje za potravinársky priemysel boli použité zo štatistického výkazu Prod 3-04 vykázané za 210 podnikov.

Okrem súhrnných ukazovateľov poľnohospodárstva a potravinárstva bol akcent položený aj na podrobnejšiu analýzu výsledkov hospodárenia právnych foriem v poľnohospodárstve a potravinárstve. Bola zameraná na právnické osoby (poľnohospodárske družstvá, obchodné spoločnosti) a na fyzické osoby (samostatne hospodáriacich roľníkov).

V potravinárstve išlo o dvanásť základných odborov.

V analýze bola použitá metóda empirickej analýzy, komparácia, syntéza vybraných ekonomických indikátorov. Taktiež boli využité aktuálne poznatky a informácie o slovenskom poľnohospodárstve a potravinárstve z praxe.

Vlastná práca

Makroekonomický vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva¹ a potravinárstva²

Hlavné ekonomické ukazovatele pôdohospodárstva a potravinárstva v bežných cenách v roku 2012 oproti roku 2011 sa vyvíjali diferencovane (Tab. 1). Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť aj priemerná mesačná mzda) odvetvia pôdohospodárstva, potravinárstva a hospodárstva SR sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na hospodárstve SR s tým, že v roku 2012:

- podiel *pôdohospodárstva* na hospodárstve SR vzrástol pri hrubej pridanej hodnote (HPH) v bežných cenách (0,2 p.b.), medzispotrebe (0,1 p.b. v b.c a o 0,17 p.b. v s.c.), a priemernej mzde (0,25 p.b.),
- znížil sa podiel pôdohospodárstva na zamestnanosti (0,19 p. b.), tiež na tvorbe hrubého fixného kapitálu (0,07 p.b.) národného hospodárstva v dôsledku rýchlejšieho poklesu investícií v odvetví ako v národnom hospodárstve,
- stagnoval podiel *potravinárstva* na celkovej zamestnanosti na úrovni predchádzajúceho roka 2,06 %, klesol podiel na THFK (-0,07 p.b.) a vzrástol aj podiel na priemernej mzde (0,87 p.b.),
- v *zahraničnom obchode* pri poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch bolo dosiahnuté záporné saldo (-409 mil. €), kým v ekonomike SR zahraničný obchod skončil s aktívnym saldom 3 609 mil. €. Záporné saldo agropotravinárskeho obchodu medziročne kleslo. Zvýšil sa podiel agropotravinárskeho sektora na celkovom vývoze (0,87 p.b.) ako aj na celkovom dovoze (0,39 p.b.) zahraničného obchodu SR,
- *priemerná mzda* v pôdohospodárstve dosiahla 637 € a medziročne sa zvýšila o 2,7 %. Priemerná mzda v potravinárstve medziročne vzrástla o 3,4 % a dosiahla úroveň 725 €.

¹ pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra
Crop and animal production, hunting and related service activities; forestry and logging; fishing and aquaculture

² výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov
Food, beverages and tobacco production

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na ukazovateľoch hospodárstva SR
The share of agriculture and food sector in the key indicators of the national economy

Tab. 1

Ukazovateľ ¹	Podiel v % ²		Rozdiel ³
	2011	2012	2012-2011
Podiel pôdohospodárstva na: ⁴			
- hrubej pridanej hodnoty (b. c.) ^{*5}	3,43	3,63	0,20
- hrubej pridanej hodnoty (s. c.) ^{*6}	3,85	3,53	-0,32
- medzispotreby (b. c.) ^{*7}	2,39	2,49	0,10
- medzispotreby (s. c.) ^{*8}	2,27	2,44	0,17
- tvorby hrubého fixného kapitálu (b. c.) ^{*9}	2,74	2,67	-0,07
- celkovej zamestnanosti ^{*10}	3,31	3,12	-0,19
- priemernej mzdy ^{*) ** 11}	78,88	79,13	0,25
Podiel výroby potravín a nápojov a tabakových výrobkov na: ¹²			
- tvorby hrubého fixného kapitálu (b. c.) ^{*13}	1,46	1,39	-0,07
- celkovej zamestnanosti ^{* 14}	2,06	2,06	0,00
- priemernej mzdy ^{*) ** 15}	89,19	90,06	0,87
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na: ¹⁶			
- vývoze ^{***) 17}	5,14	6,01	0,87
- dovoze ^{***) 18}	6,68	7,06	0,39

Prameň: prepočty VÚEPP s použitím prameňov:

** vypočítané z vyžiadaných údajov zo ŠÚ SR a databázy Slovstat-ŠÚ SR; členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE*

**** ŠÚ SR, predbežné údaje k mesiacu apríl 2013*

*** pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike*

s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2005

Source: calculations by RIAFE based on data sources:

** calculated from requested data from SO SR and Slovstat data; sorting according to statistical classification - SK NACE*

**** SO SR, preliminary data of April 2013*

*** ratio of the average salary to average salary in national economy*

constant prices (in this table also to it pertaining text) = constant prices computed by grouping of volumes, using the reference year of 2005

1) Indicator, 2) Share in %, 3) Difference, 4) Share of agriculture in, 5) gross value added (current prices), 6) gross value added (constant prices), 7) intermediate consumption (current prices), 8) intermediate consumption (constant prices), 9) gross fixed capital formation (currents prices), 10) total employment, 11) average salary, 12) Share of food beverages and tobacco production in, 13) gross fixed capital formation (currents prices), 14) total employment, 15) average salary, 16) Share of foreign agro-food trade in, 17) export, 18) import

Poľnohospodárstvo

V poľnohospodárstve, podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR, bol dosiahnutý za rok 2012 kladný *výsledok hospodárenia* pred zdanením (zisk) vo výške 48,7 mil. € (Tab. 2, Graf 1). V porovnaní s rokom 2011 sa znížil objem zisku o tretinu (33,8 %) a poklesla ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva. Pozitívne je, že už druhý rok od začiatku hospodárskej a finančnej krízy je poľnohospodárstvo ziskové, ale úroveň zisku bola v roku 2012 stále nižšia ako v rokoch pred krízou. Pokles ekonomickej výkonnosti poľnohospodárstva sa prejavil vo významnom medziročnom znížení výnosov (23,8 %), ktorý bol spôsobený poklesom množstva poľnohospodárskej produkcie, pretože ceny rastlinnej

výroby, vrátane ovocia a zeleniny vzrástli (9,3 %), ako aj ceny produktov živočíšnej výroby (4 %). Pri týchto tendenciách sa mierne zvýšila pridaná hodnota (1,5 %).

Situácia na európskom a svetovom trhu s poľnohospodárskymi komoditami významne ovplyvňovala aj v roku 2012 slovenské poľnohospodárstvo. Na cenový vývoj poľnohospodárskych komodít pôsobili krátkodobé a dlhodobé faktory, ktoré sa premietli do ekonomiky a následne do dôchodku poľnohospodárskych podnikov. Vývoj poľnohospodárskej produkcie ovplyvnili klimatické zmeny v priebehu roka s lokálnymi dosahmi. Rozhodujúci bol aj následok z cenových nožníc, t.j. zo vzťahu medzi vývojom cien poľnohospodárskych výrobkov a cien dodávok do poľnohospodárstva (vstupov).

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo v mil. €, index v %
Basic economic indicators for agriculture in mil. €, index in %

Tab. 2

Ukazovateľ ¹	2010	2011	2012	Index ⁹ 2012/2011	Rozdiel ¹⁰ 2012-2011
Výnosy ²	2 019,0	2 434,6	2 099,7	86,2	-334,9
Náklady ³	2 032,9	2 361,0	2 051,0	86,9	-310,0
Výsledok hospodárenia ⁴	-13,9	73,6	48,7	66,2	-24,9
Pridaná hodnota ⁵	367,6	455,7	462,5	101,5	6,8
Tržby z predaja vlastných výrobkov ⁶	1 215,3	1 452,3	1 584,2	109,1	131,9
- z toho: rastlinných ⁷	625,2	820,9	902,9	110,0	82,0
živočíšnych ⁸	590,1	631,4	681,3	107,9	49,9

Prameň. ŠÚ SR, r. 2010, 2011, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2012 - predbežné údaje

Source: SO SR, year 2010, 2011 Statistical Report on Basic Development Trends in the Slovak Economy in 2012 - preliminary data

1) Indicator, 2) Income, 3) Costs, 4) Profit or loss, 5) Value added, 6) Sales of own products, 7) of which: plant, 8) animal, 9) Index, 10) Difference

Výsledok hospodárenia ovplyvnili viaceré faktory a to:

- nárast tržieb z predaja vlastných výrobkov (9,1 %) pri rýchlejšej dynamike rastu rastlinných výrobkov (10,0 %) ako živočíšnych (7,9 %),
- pozitívny cenový vývoj poľnohospodárskych výrobkov (6,9 %), tak rastlinných (9,6 %) najmä kukurice a slnečnice, ako aj živočíšnych výrobkov (4 %) najmä ošípaných, zmiernil výpadok naturálnej produkcie,
- dopady modulácie podpôr, diferencované v závislosti od počtu VDJ a úrovne priamych platieb - SAPS,
- pokles poľnohospodárskej produkcie v hodnotovom vyjadrení (3,5 %), ktorý bol ovplyvnený rýchlejšim poklesom rastlinnej produkcie (8,3 %) a miernym nárastom živočíšnej produkcie (3,5 %),
- prevládajúca rastlinná výroba pred živočíšnou,
- nižšia naturálna produkcia obilnín (18,3 %), kukurice (19,0 %), zemiakov (23,7 %), cukrovej repy (22,9 %) a strukovín (43,6 %) s nárastom úrody len hrozna (6,2 %) a jednoročných krmovín (16,7 %),

- nižšia naturálna živočíšna produkcia (10,6 %), najmä rozhodujúcich skupín jatočných zvierat, jatočného hovädzieho dobytku (6,8 %) a jatočných ošípaných (11,8 %),
- rýchlejší rast cien poľnohospodárskych výrobkov (6,9 %) ako cien dodávok - vstupov do poľnohospodárstva (2,8 %), ceny vstupov do poľnohospodárstva sa odvíjali od vysokých cien najmä vstupov prevádzkového charakteru, hlavne motorových pohonných hmôt ako motorová nafta (12,3 %), benzín (14,3 %), ale aj cien krmív pre zvieratá (5 %) a osív (5 %),
- úspora nákladových faktorov nielen hnojív, pesticídov a krmných zmesí, ale aj nákladov na prácu, čo súviselo aj keď miernejšie ako v predchádzajúcich rokoch s poklesom zamestnancov,
- diferencovaný klimatický vývoj s dopadom sucha najmä na produkčné regióny v prvej polovici roka 2012, ale aj vymrznutie plodín, a tým ich vynútené zaoranie v niektorých lokalitách Slovenska,
- pokračujúci prílev finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov na financovanie investícií,
- predaj - hedžing komodít cez futures trh za vopred stanovené ceny,
- nedostatočná realizácia produkcie a zvyšovanie zásob poľnohospodárskych produktov,
- nesystémové riešenie dane z nehnuteľností,
- podporná politika, najmä priame platby ako dôležitá súčasť príjmov a zabezpečenia úverov,
- zvýšené náklady zo zrušenia zvýhodnenej spotrebnej dane z motorovej nafty (červená nafta).

Úroveň výnosov dosiahla 2 099,7 mil. €, čo bolo o 334,9 mil. € menej ako pred rokom a o 619,2 mil. € menej ako v období pred krízou. K tomuto trendu prispela nielen nižšia produkcia, najmä komodít rastlinnej výroby, ale aj pokračujúci dovoz komodít živočíšneho pôvodu, a to tak doplnkových sortimentov, ako i takých komodít, ktoré sú slovenskí poľnohospodári schopní vyrobiť. Dovozením hotových potravinárskych výrobkov a zvyšujúcim sa vývozom prvotných poľnohospodárskych surovín sa oslabuje najmä živočíšna výroba, čo prispieva k poklesu zamestnanosti a zníženiu podielu domácej produkcie na slovenskom trhu.

Mierne sa zvýšila nákladovosť výnosov (o 0,7 €) a dosiahla 97,7 €. V roku 2012, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, nebolo problematické vzhľadom na disponibilnú výrobnú základňu vyrobiť komodity, otáznou bola ich ďalšia realizácia. Z tohto aspektu niektoré poľnohospodárske podniky, v snahe zabezpečiť odbyt produkcie, využili predaj - hedžing komodít cez futures trh za vopred stanovené ceny.

Poľnohospodárske podniky dosiahli za rok 2012 tržby za predaj vlastných výrobkov na úrovni 1 584,2 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 902,9 mil. €. Medziročne vzrástli tržby (2,1 %), čo súviselo viac so zvýšením tržieb zo živočíšnej (3,8 %) ako rastlinnej výroby (0,6 %).

Aj keď väčšina poľnohospodárskych podnikov bola zisková (73 %), ale ich podiel sa medziročne znížil o 4 p.b. Úroveň výsledku hospodárenia, prepočítaná na podnik, dosiahla 33 tis. € zisku. Tak ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2012 boli výrazné rozdiely

medzi podnikmi vo všetkých oblastiach v podobných ako aj v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Takmer 43,8 % podnikov hospodáril v intervale zisku od 0,1-40 tis. € na podnik (Tab. 3). Vysoko prosperujúce podniky s ročným ziskom nad 200 tis. € na podnik predstavovali podiel 8,5 % a vytvorili až 66 % celkového zisku v poľnohospodárstve. Ich podiel na pôde predstavoval 18 %. Zefektívnenie výroby bolo cieľom podnikov aj v roku 2012, čo sa prejavilo v úspore nákladov.

Ekonomické ukazovatele za skupiny podnikov podľa intervalu výsledku hospodárenia v roku 2012

Economic indicators of the groups of enterprises by the interval of profit or loss in 2012

Tab. 3

Interval výsledku hosp. v tis. € na podnik ¹	Počet podnikov spolu ²	Výsledok hospodárenia v €·ha ⁻¹ p.p. ³	Podiel podnikov spolu v % na: ⁴				
			celkovom počte podnikov ⁵	strate, zisku ⁶	výmere p.p. ⁷	výrobe ⁸	celkových dotáciách ⁹
Ziskové ¹⁰	1 077	105,9	72,8	100,0*	73,8	75,3	73,0
(0; 40>	648	16,4	43,8	6,4	30,4	22,2	31,6
(40; 80>	133	52,2	9,0	6,7	10,1	8,8	9,8
(80; 120>	70	87,3	4,7	6,2	5,5	5,6	5,3
(120;160>	42	104,8	2,8	5,2	3,9	4,3	3,9
(160; 200>	43	119,5	2,9	6,8	4,5	5,2	4,2
(200; 240>	15	137,6	1,0	2,9	1,7	2,6	1,5
(240; 280>	30	117,2	2,0	6,9	4,6	5,3	4,2
nad 280	96	347,0	6,5	58,9	13,3	21,2	12,4
Stratové ¹¹	403	-168,3	27,2	100,0*	26,2	24,7	27,1
-280 a viac	68	-330,0	4,6	60,1	8,0	10,5	8,1
<-280;-240)	12	-136,7	0,8	4,9	1,6	1,3	1,7
<-240; -200)	13	-189,1	0,9	4,4	1,0	0,8	1,0
<-200; -160)	29	-161,4	2,0	8,1	2,2	1,9	2,2
<-160 ; -120)	26	-126,7	1,8	5,7	2,0	1,3	2,1
<-120; -80)	42	-115,5	2,8	6,5	2,5	2,1	2,9
<-80; -40)	74	-74,8	5,0	6,8	4,0	2,8	3,9
<-40; 0)	139	-31,5	9,4	3,5	4,9	4,0	5,2
Spolu ziskové a stratové¹²	1 480	34,1	100,0	-	100,0	100,0	100,0

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

** podiely za samostatnú skupinu, ziskových podnikov (100 %) a stratových podnikov (100 %)*

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

** shares as a separate group of profitable enterprises (100 %) and loss-making enterprises (100 %)*

1) The interval of profit or loss in thousands € per one enterprise, 2) The number of enterprises in total, 3) Profit or loss in € per ha of agricultural land, 4) The share of enterprises in, in %, 5) the total number of enterprises, 6) profit or loss, 7) agricultural land area, 8) output, 9) total subsidies, 10) Profitable, 11) Loss-making, 12) Total profitable and loss-making enterprises

Podniky, v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia znižovali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, rozsah výroby a jej nákladové faktory, predovšetkým pracovné náklady, ktoré sa znížili v dôsledku poklesu zamestnancov o 2,2 tis. osôb, a to najmä v obchodných spoločnostiach. Poľnohospodárske podniky uplatňovali flexibilitu uvoľňovania a zamestnávania pracovných síl vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. Investície

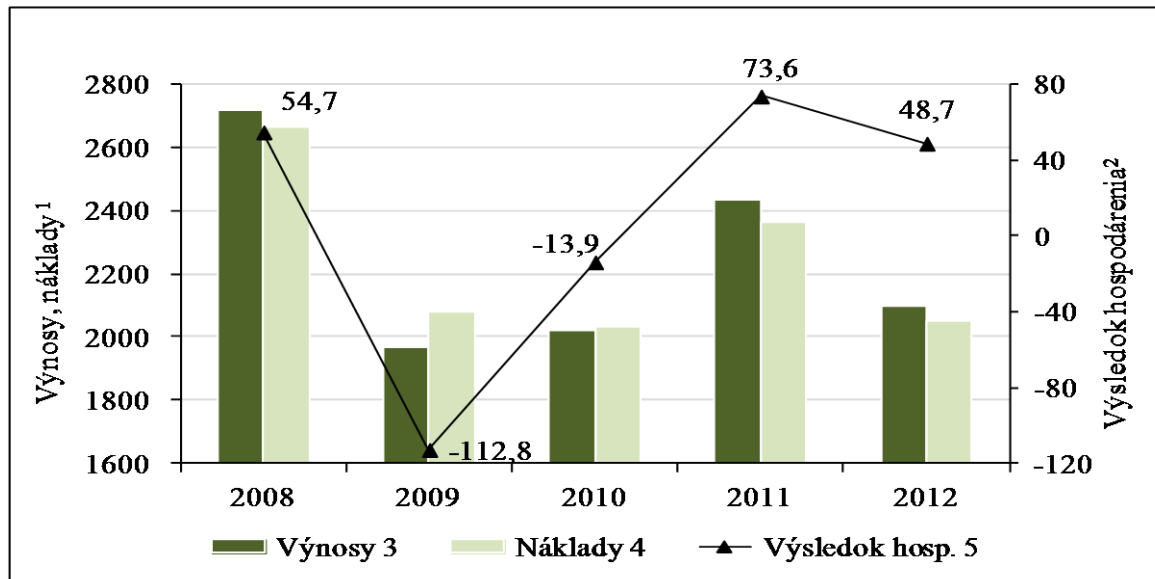
prostredníctvom Programu rozvoja vidieka v predchádzajúcich rokoch, prispeli k obnove materiálno-technickej základne a odrazili sa v znížení potreby pracovných síl aj v roku 2012.

Celková finančná situácia poľnohospodárskych podnikov sa prejavila v miernom poklese celkovej a bežnej likvidity, čo sa odrazilo vo finančnej disciplíne, a to v predĺžení doby splatnosti krátkodobých záväzkov (4,7 %). Na druhej strane zrýchlila sa doba obratu zásob (2,6 %) a dosiahla 124 dní. Významný podiel na výnosoch (14,8 %) poľnohospodárskych podnikov dosiahli neinvestičné podpory z európskych a národných zdrojov, ktoré boli motivujúcim faktorom na zabezpečenie príjmov. Bez podpôr by väčšina poľnohospodárskych podnikov bola stratová. Využitie podpôr usmerňoval manažment poľnohospodárskych podnikov.

Zo zdrojov EÚ bol stanovený limit pre SAPS vo výške 90 % priemeru krajín EÚ-15. Tieto prostriedky bolo možné navýšiť z národných zdrojov národnou vyrovnávacou platbou do výšky 10 %, t.j. spolu na 100 % priemeru krajín EÚ-15. Modulácia priamych platieb tiež následne ovplyvnila úroveň národnej vyrovnávacej platby za rok 2012. V rozpočte SR bolo na národnú vyrovnávaciu platbu schválených len 4,5 % (18 mil. €) prostriedkov z limitu 10 %, tým celková úroveň priamych platieb v SR aj v roku 2012 ostala pod priemerom starých členských krajín (EÚ-15), čo ovplyvňuje konkurencieschopnosť slovenských poľnohospodárov na európskom trhu.

Vývoj výnosov, nákladov a výsledku hospodárenia v poľnohospodárskej výrobe v mil. €
Development of income, costs and profit or loss in agricultural production, in mil. €

Graf 1

Prameň: ŠÚ SR

Source: SO SR

1) Income, costs, 2) Profit or loss, 3) Income, 4) Costs, 5) Profit or loss

Celková zadlženosť majetku v poľnohospodárstve sa medzioročne zvýšila (o 1,5 p.b.) na úroveň 44,4 %, a to z dôvodu nárastu záväzkov (3 %), najmä krátkodobých (5,6 %). Úvery celkom do odvetvia v roku 2012 vzrástli (0,8 %), najmä v ziskových bonitnejších poľnohospodárskych podnikoch (Tab. 4). Pre záruky úverov boli aj v roku 2012 rozhodujúce

priame platby z EÚ, ktoré boli garanciou krátkodobých preklenovacích prevádzkových úverov poskytnutých komerčnými bankami poľnohospodárskym podnikom. Tým podniky znížili rizikovosť splácania úverov. Podporami poľnohospodárske podniky kryli a splácali úvery a úroky, a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu, o čom svedčí aj nárast krátkodobých úverov (3 %) do tohto odvetvia na financovanie prevádzkového cyklu poľnohospodárskej výroby. Komerčné banky vyžadovali od podnikov garancie splátok úverov a úrokov z priamych platieb bez adekvátneho úrokového zvýhodnenia. Úrokové zvýhodnenie úverov by znížilo nákladovú náročnosť úverov a zlepšilo finančnú situáciu podnikov, keďže aj v roku 2012 sa v nedostatočnej hotovostnej likvidite nachádzali aj prosperujúce podniky s diverzifikovanými podnikateľskými aktivitami.

V rokoch 2012 a 2011, na rozdiel od minulých rokov, kedy problematickými z hľadiska dostupnosti boli strednodobé, ale najmä dlhodobé úvery, sa situácia čiastočne zmenila a dlhodobé úvery sa zvýšili (1,2 %). K tomuto trendu prispelo, okrem čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ, a tým potrebnej finančnej spoluúčasti z vlastných - podnikových, resp. úverových zdrojov, aj fixovanie úrokových sadzieb pri poskytovaní úverov na investičné projekty. Okrem toho niektoré komerčné banky ponúkali podnikom flexiúver na pôdu na obdobie 7-10 rokov. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti málo využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov, a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov.

Úvery do poľnohospodárstva v tis. €, index v %

Loans to agriculture in thousands €, index in %

Tab. 4

Rok ¹	Krátkodobé ²	Strednodobé ³	Dlhodobé ⁴	Spolu ⁵
2011	195 615	84 899	117 772	398 286
2012	201 501	80 764	119 205	401 470
Index 2012/2011	103,0	95,1	101,2	100,8

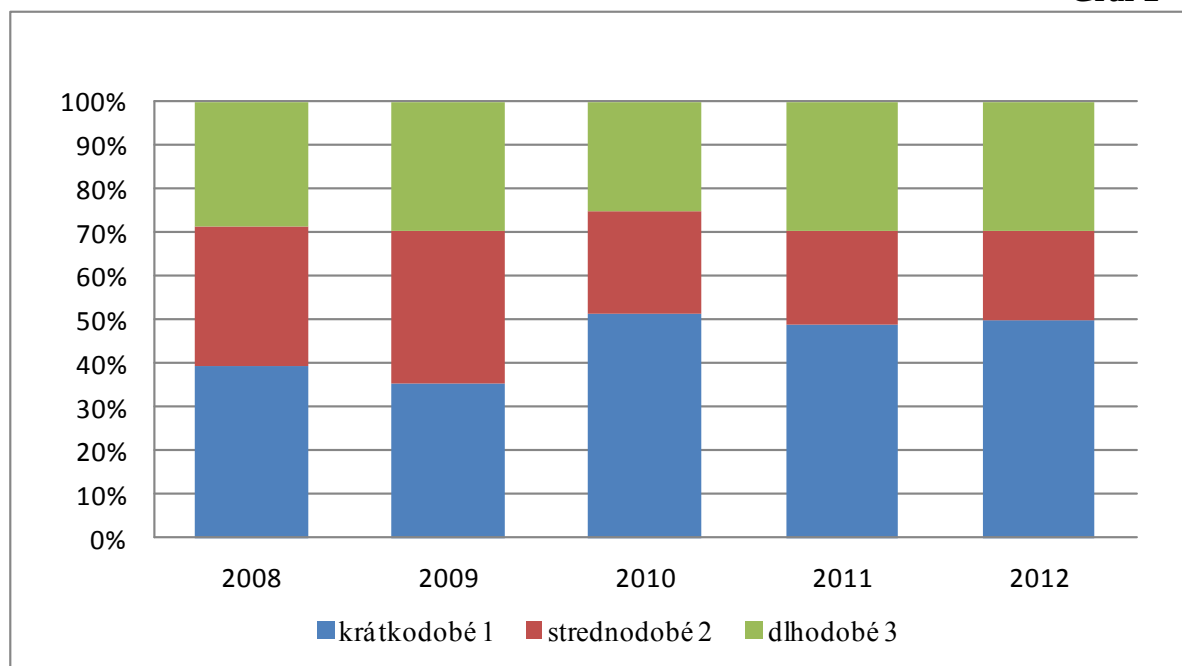
Prameň: NBS, Údaje zahŕňajú aj úvery za poľovníctvo a služby s tým súvisiace, rok 2012 –predbežné údaje

Source: NBS, Note: The data include loans for hunting and related service activities, 2012 – preliminary data

1) Year, 2) Short-term, 3) Medium-term, 4) Long-term, 5) Total

V roku 2012, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, v štruktúre celkových úverov prevládali krátkodobé - preklenovacie úvery (50,2 %) s dobou splatnosti do jedného roka. Ich podiel sa za posledné dva roky zvýšil. Tieto zaznamenali aj najvyšší medziročný nárast (3 %) a boli objemovo rozhodujúce, najmä z hľadiska prevádzky poľnohospodárskych podnikov a bezproblémových záruk realizovaných prostredníctvom podpôr z EÚ. Najnižší podiel v štruktúre úverov (Graf 2) mali strednodobé úvery od jedného do piatich rokov (21 %).

Štruktúra úverov v poľnohospodárstve v %
The structure of loans in agriculture in %

Graf 2

Prameň: NBS

Source: NBS

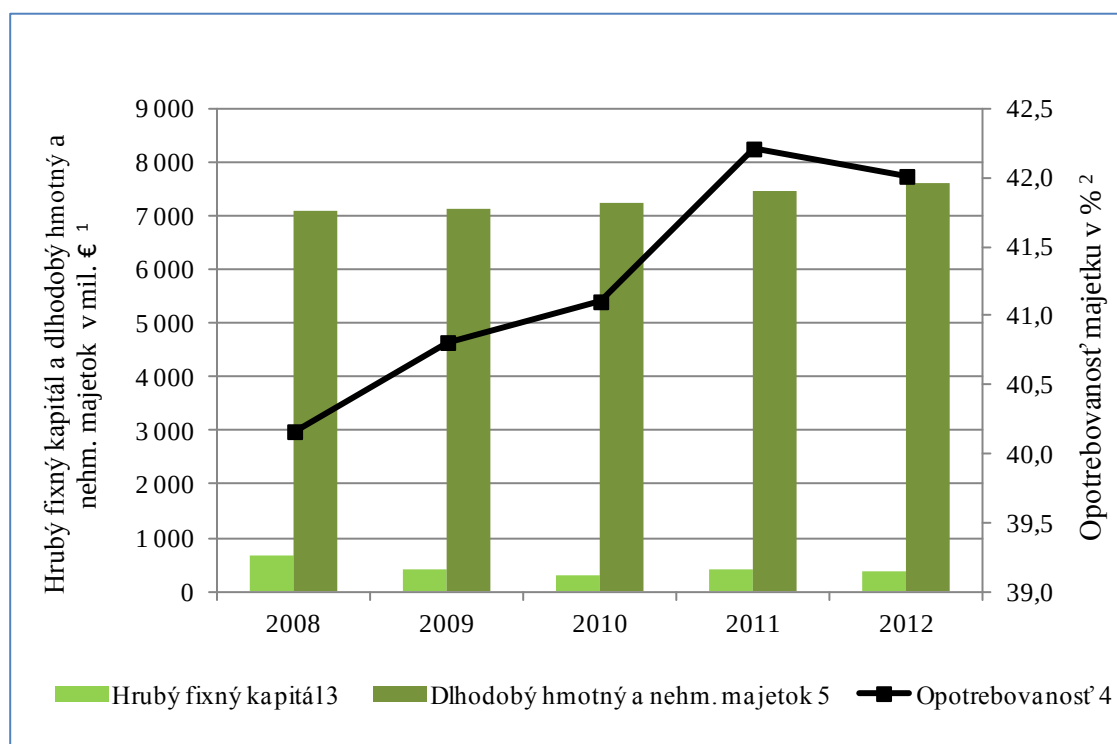
1) short-term, 2) medium-term, 3) long-term

Napriek nárastu dlhodobých úverov, ich efekt sa neprejavil vo vývoji kapitálu. *Hrubý fixný kapitál* v poľnohospodárstve v roku 2012 dosiahol úroveň 368,7 mil. €, čo bolo o 7,6 % menej ako v roku 2011 (Graf 3). Pokles investovania sa prejavil vo všetkých zložkách tvorby hrubého fixného kapitálu. Menej ako pred rokom sa investovalo najmä do budov a stavieb (13,9 %), strojov a zariadení (5,6 %), kultivovaných aktív (10,3 %) a dopravných prostriedkov (2,2 %). Najviac klesli investície do budov a stavieb, a to až o 13,9 %. Aj pri poklese investícií sa zvýšil dlhodobý nehmotný a hmotný majetok o 156 mil. € (2,1 %). Hodnota majetku dosiahla 7 627 mil. € a jeho opotrebovanosť 42 %. Táto medzioročne stagnovala, čo svedčí len o miernej obnove majetku a jeho narastajúcej zostatkovej hodnote.

Pokračovali investície zo zahraničných zdrojov najmä do strojov a zariadení a kultivovaných aktív.

Vývoj hrubého fixného kapitálu, dlhodobého majetku a jeho opotrebovanosti Development of gross fixed capital, long-term assets and obsolescence

Graf 3

Source: SO SR

1) Gross fixed capital and long-term tangible and intangible assets in million €, 2) Obsolescence in %, 3) Gross fixed capital, 4) Long-term tangible and intangible assets, 5) Obsolescence

Objem daní a odvodov za rok 2012 sa medziročne zvýšil. Poľnohospodárske podniky odvedli na daniach do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí 85,6 mil. €, čo bolo o 17,6 % viac ako pred rokom (Tab. 5). Každoročné navýšenie daní za posledné tri roky je dôsledkom dosiahnutých výsledkov hospodárenia s dosahom na priame dane, alebo vyššej spotreby vstupov s odrazom na úrovni nepriamych daní. V štruktúre daní aj keď dominovali priame dane (62,5 %), ich podiel medziročne klesol. Z priamych daní najvyšší objem dosiahla daň z nehnuteľností, najmä daň z pozemkov.

Rozhodujúci objem v nepriamych daniach dosahovala daň z pridanej hodnoty (DPH), ktorá sa medziročne zvýšila (71,3 %). Už druhý rok pre poľnohospodárov platili štandardné podmienky v spotrebnej dani z minerálneho oleja (novela zákona č. 492/2010 Z.z.), keď od januára 2011 bolo zrušené daňové zvýhodnenie tzv. červenej nafty. Napriek tomu paradoxom je, že došlo k výraznému zníženiu objemu spotrebných daní.

Dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo v tis. €, index v %
Taxes and payments to funds within the agriculture in € thousand, index in %

Tab. 5

Ukazovateľ/ rok ¹	2011	2012	Index ² 2012/2011	Rozdiel ³ 2012-2011
<i>Priame dane</i> ⁴	53 404	53 490	100,2	86
- daň z príjmov ⁵	19 968	17 855	89,4	-2 113
- daň z nehnuteľností ⁶	29 698	31 864	107,3	2 166
z toho z: pozemkov ⁷	25 638	27 301	106,5	1 663
Stavieb ⁸	3 999	4 459	111,5	460
- cestná daň ⁹	3 738	3 771	100,9	33
<i>Nepriame dane</i> ¹⁰	19 346	32 099	165,9	12 753
- DPH 11	18 713	32 053	171,3	13 340
- spotrebné dane ¹²	633	46	7,3	-587
Dane spolu priame a nepriame ¹³	72 750	85 589	117,6	12 839
Platby do fondov ¹⁴	93 579	92 684	99,0	-895

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

1) Indicator/year, 2) Index, 3) Difference, 4) Direct taxes, 5) income tax, 6) property tax, 7) of which: land tax, 8) building tax, 9) road tax, 10) Indirect taxes, 11) VAT, 12) excise tax, 13) Direct and indirect taxes, 14) Payments to the funds

Objem platieb do fondov (sociálne poistenie, zdravotné poistenie) takmer stagnoval a došlo len k jeho miernemu zníženiu (1,0 %), čo súviselo s poklesom počtu zamestnancov, resp. preradením zamestnancov z dohôd o vykonanej práci na zmluvu na dobu neurčitú.

Poľnohospodárske poistenie je dôležitým nástrojom kompenzujúcim škody z následkov nepredvídaných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku, ktorého dosah je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov. Aj v roku 2012 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach cez zákonné a zmluvné poistenie majetok, úrodu a zvieratá (Tab.6, Graf 4).

V rámci štátnej a minimálnej pomoci v intenciách zákona č. 319/2011 Z.z. o podpore podnikania v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka, § 10 – Dotácia na platby poistného bolo v roku 2012 poskytnutých 946 tis. €.

Poistenie úrody vinogradov bolo podporené v rámci Organizácie trhu (PPA), kde bolo v roku 2012 vyplatených 348 tis. €, čo bolo medziročne 2,5-krát viac. Okrem využívania poistenia podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom štruktúry osevu, vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Rok 2012 bol podľa škodového priebehu rizikovo podpriemerný a z celkovo zaplateného poistného bolo podnikom vyplatená menej ako polovica náhrady škôd. Na zaplatenom poistnom za poistené riziká odvedli poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 23 mil. € a na náhradách škôd dostali 9,9 mil. €. Návratnosť finančných prostriedkov z centralizovaného fondu komerčných poisťovní na náhradu škôd dosiahla 43,2 %.

Poľnohospodárske poistenie (v tis. €, index v %)
Agricultural insurance (in thousand €, index in %)

Tab. 6

Ukazovateľ/ rok ¹	2011	2012	Index ² 2012/2011	Rozdiel ³ 2012-2011
Poistné ⁴	21 625	22 988	106,3	1 363
- majetok ⁵	13 070	13 636	104,3	566
- úroda ⁶	5 819	6 680	114,8	861
-zvieratá ⁷	1 987	1 988	100,1	1
Náhrady škôd ⁸	10 866	9 922	91,3	-944
- majetok ⁵	4 480	4 787	106,9	307
- úroda ⁶	5 803	4 491	77,4	-1 312
-zvieratá ⁷	402	373	92,8	-29
Náhrady škôd (návratnosť poistného) v % ⁸	50,2	43,2	-	-

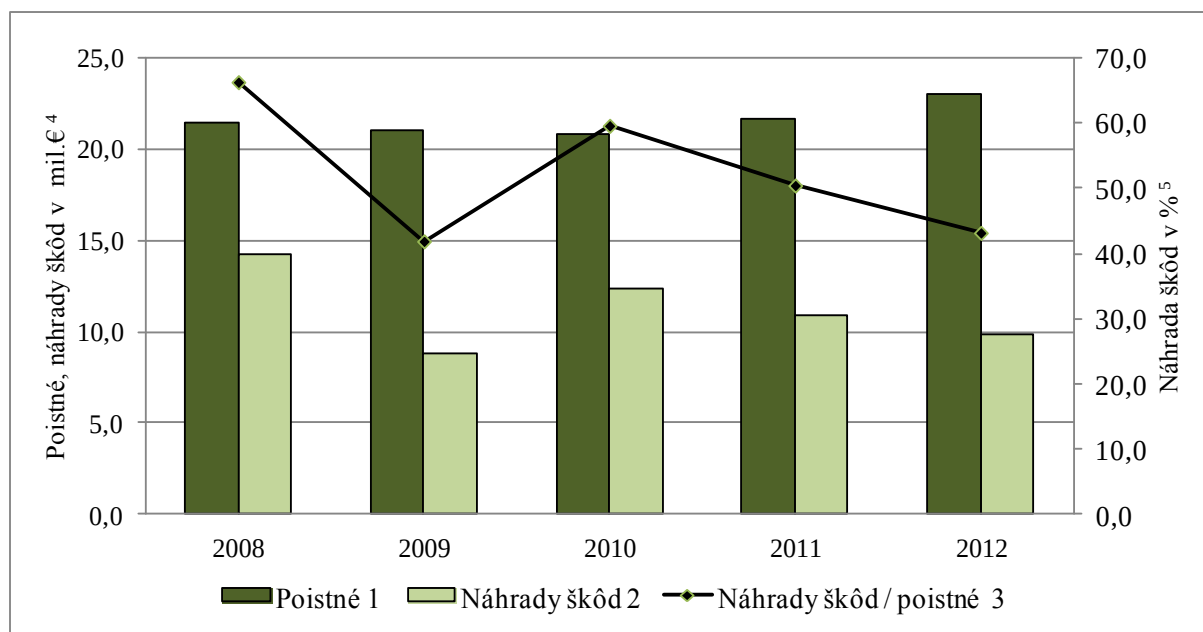
Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

1) Indicator/year, 2) Index, 3) Difference, 4) Premium, 5) property, 6) crop, 7) animals, 8) Damage compensation (return of premium) in %

Vývoj poistného a náhrady škôd v poľnohospodárskej výrobe
Development of insurance and return of premium in agricultural production

Graf 4

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD VÚEPP

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

1) Premium, 2) Return of premium, 3) Return of premium/ Premium, 4) Premium, Return of premium in mil. €, 5) Return of premium in %

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností

V roku 2012 sa výrazne prehĺbili rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Na základe databázy údajov z

Informačných listov MPRV SR³ ziskových bolo 73 % podnikov právnických osôb, čo bolo o 4 p.b. menej ako v roku 2011. Úroveň výsledku hospodárenia na ha poľnohospodársky využívanej pôdy dosiahla v priemere 34,12 € a bola o 31,59 € nižšia ako pred rokom. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (79 %) ako poľnohospodárske družstvá (61 %). Obidve právne formy skončili hospodárenie s kladným výsledkom hospodárenia (Tab. 7, Graf 5) s vyššou úrovňou v obchodných spoločnostiach (62,7 €·ha⁻¹ p.p.), ako poľnohospodárskych družstvách (3,37 €·ha⁻¹p.p.). Väčšina podnikov vykázala aspoň minimálny účtovný zisk kvôli splneniu úverových podmienok požadovaných komerčnými bankami pri poskytovaní úverov.

Obidvom právnym formám tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam boli poskytnuté podpory podľa rovnakých kritérií a podmienok, napriek tomu sa aj tak v roku 2012 prehĺbili diferencie medzi podnikmi vo výsledkoch hospodárenia z viacerých príčin aj medzi samotnými družstvami a samotnými obchodnými spoločnosťami.

Mierne sa znížila efektívnosť hospodárenia a tvorba pridanej hodnoty v obidvoch právnych formách hospodárenia. Nákladovosťou výnosov viac zvýšili poľnohospodárske družstvá ako obchodné spoločnosti, napriek tomu úroveň pridanej hodnoty bola vyššia v poľnohospodárskych družstvách. Mierne vyššia efektívnosť v obchodných spoločnostiach s nákladovosťou výnosov 97,1 %, môže byť odrazom úspor z výroby s nižším rozsahom najmä živočišnej výroby ako v poľnohospodárskych družstvách, ale aj takmer 7,6-krát vyšších tržieb z predaja tovaru ako v poľnohospodárskych družstvách.

Základné ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby

v €·ha⁻¹ p. p., v %

Basic data for agricultural holdings – legal persons in €·ha⁻¹ of agricultural land, in %

Tab. 7

Ukazovateľ ¹	Právnické osoby ²			Poľn. družstvá ³			Obchodné spoločnosti ⁴		
	2011	2012	Index	2011	2012	Index	2011	2012	Index
Výsledok hospodárenia ⁵	65,7	34,1	51,9	50,4	3,4	6,7	80,9	62,7	77,5
Nákladovosť výnosov ⁶	96,5	98,1	101,7	96,7	99,8	103,2	96,2	97,1	100,9
Pridaná hodnota ⁷	284,6	249,1	87,5	285,9	252,0	88,1	273,2	244,2	89,4
Zadlženosť majetku v % ⁸	42,9	44,4	-	31,9	30,5	-	53,8	54,8	-
Podiel ziskových podnikov v % ⁹	77	73	-	69	61	-	80	79	-
Podpory spolu ¹⁰	311	285	91,6	315	284	90,2	309	285	92,2
- neinvestičné podpory ¹¹	278	266	95,7	289	272	94,1	268	259	96,6

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

1) Indicator, 2) Legal persons, 3) Agricultural cooperatives, 4) Farming companies, 5) Profit/loss, 6) Income costs, 7) Value added, 8) Debt to equity ratio, in %, 9) Share of profitable enterprises in %, 10) Subsidies in total, 11) Non-investment support

³Ekonomické a finančné ukazovatele, prepočítané na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, boli získané z údajov, ktoré zabezpečilo MPRV SR formou Informačných listov, uložených v CD MP SR na VÚEPP. Hodnotený súbor zahŕňa 2 552 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 83,2 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha p. p. (podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS).

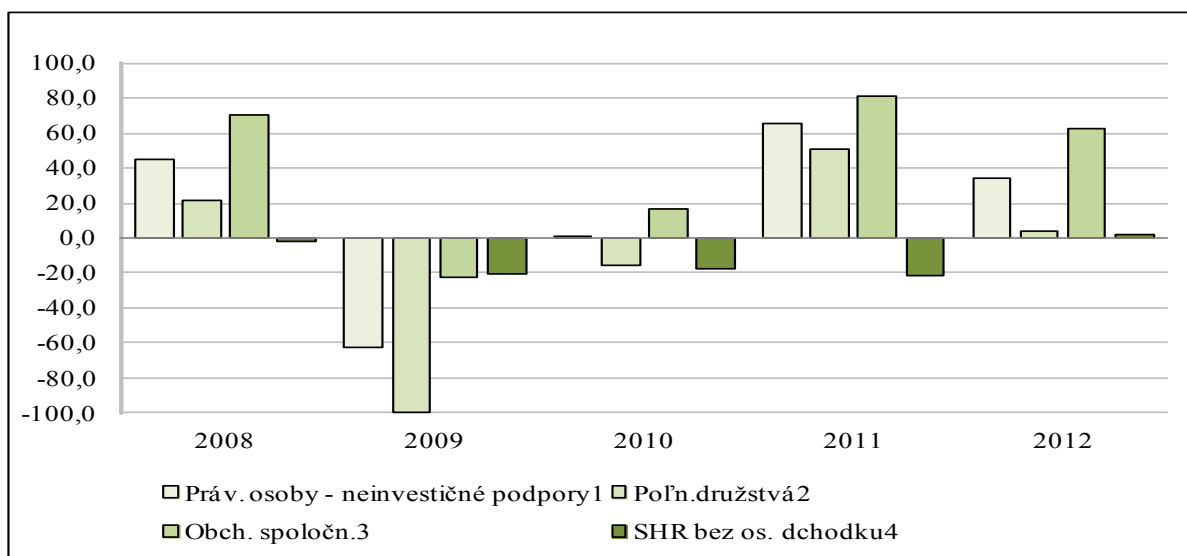
Náročnosť tvorby pridanej hodnoty na výrobnú spotrebu sa medziročne zvýšila, ale naďalej ostala vyššia v obchodných spoločnostiach (4,2 €) ako v poľnohospodárskych družstvách (3,0 €), čo bolo spôsobené nižšou pridanou hodnotou a vyššou spotrebou. Vyššia nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách bola ovplyvnená vyššou zamestnanosťou (2,8 osôb na 100 ha p.p.) ako v obchodných spoločnostiach (2,0 osôb na 100 ha p.p.), čo sa odrazilo vo vyšších pracovných nákladoch. Poľnohospodárske družstvá prispeli k vyššiemu sociálnemu prínosu na slovenskom vidieku v období nedostatočnej tvorby pracovných miest a znižujúcej sa zamestnanosti.

Výrazné diferencie medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami boli aj v zadlženosti majetku. Zadlženosť obchodných spoločností bola vyššia s úrovňou 54,8 % ako poľnohospodárskych družstiev s úrovňou 30,5 %, čo je dôkazom ich vyššej ekonomickej bonity voči komerčným bankám z hľadiska cash flow a tým splácania najmä dlhodobých úverov, ktoré nie sú kryté podporami z EÚ, naopak, pri investičných podporách je potrebné vlastné spolufinancovanie.

Výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby v € na ha p.p.

Profit or loss in agricultural production in € per hectare of agricultural land

Graf 5

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

1) Legal person – non-investment support 2) Agricultural cooperatives, 3) Farming companies, 4) Physical persons without personal income

Naďalej pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami boli spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi vzniku obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo predurčilo nižšiu nákladovosť výroby.

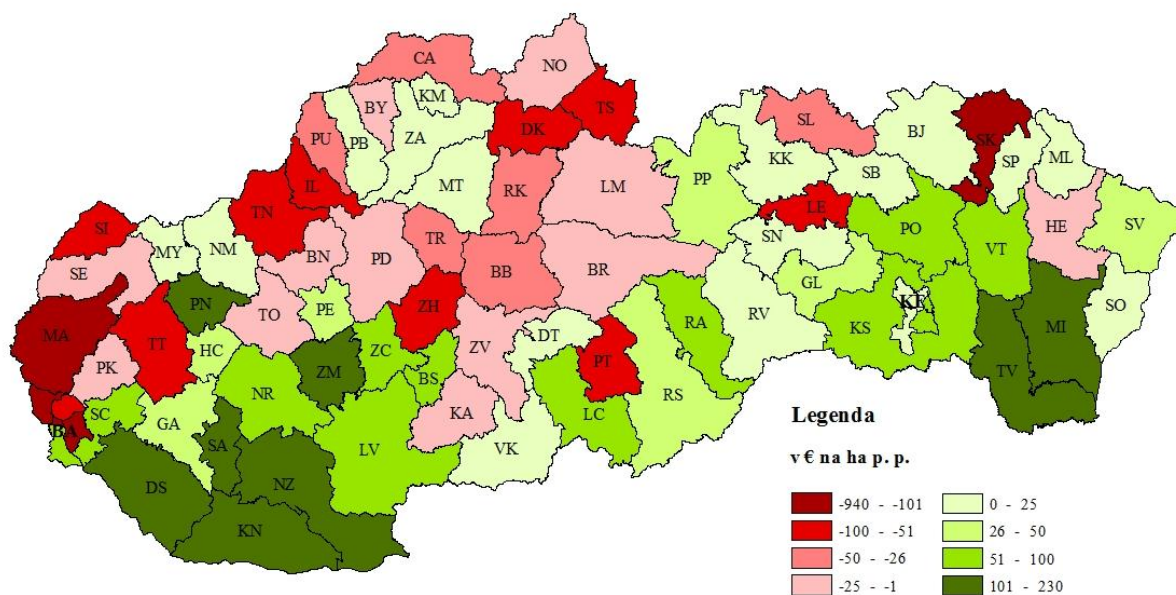
Výsledky hospodárenia podľa krajov

Výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby za rok 2012 podľa krajov bol rozdielny (Tab. 8, Mapa 1). Vo všetkých krajoch, okrem Košického, sa výsledok hospodárenia znížil, resp. stagnoval na úrovni predchádzajúceho roka (Prešovský kraj). Stratu vykázali tri kraje a to Bratislavský ($-73 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$), Trenčiansky ($-21 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$) a Žilinský ($-17 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$). Najvyšší medziročný prepád bol v Bratislavskom kraji, čo nemusí byť v konečnom dôsledku spôsobené podnikmi v Bratislavskom kraji, ale daňovou alokáciou vlastníkov poľnohospodárskych podnikov, hospodáriacich mimo územia tohto kraja. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia dosiahol Nitriansky kraj ($97 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p.p.}$) a Košický ($78 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p.p.}$). Pod úrovňou celoslovenského priemeru ($34 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p.p.}$) sa nachádzala väčšina (5) krajov a to Bratislavský, Trenčiansky, Žilinský, Banskobystrický a Prešovský.

Situácia vo výsledku hospodárenia je odrazom medziročných diferencií vo výrobe, ktorá sa znížila najmä v krajoch s lepšimi prírodnými podmienkami. V krajoch východného Slovenska sa výroba mierne zvýšila. S diferenciami vo výrobe a poklese počtu zamestnancov sa zmenila aj produktivita práce z výroby, ktorá vzrástla v Nitrianskom (3,6 %), Žilinskom (9,9 %), Prešovskom (7,7 %) a Košickom kraji (19 %).

Mapa 1

Výsledok hospodárenia za rok 2012 na ha poľnohospodárskej pôdy Profit or loss per ha of agricultural land in 2012

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, 2012 CD VÚEPP

© VÚEPP

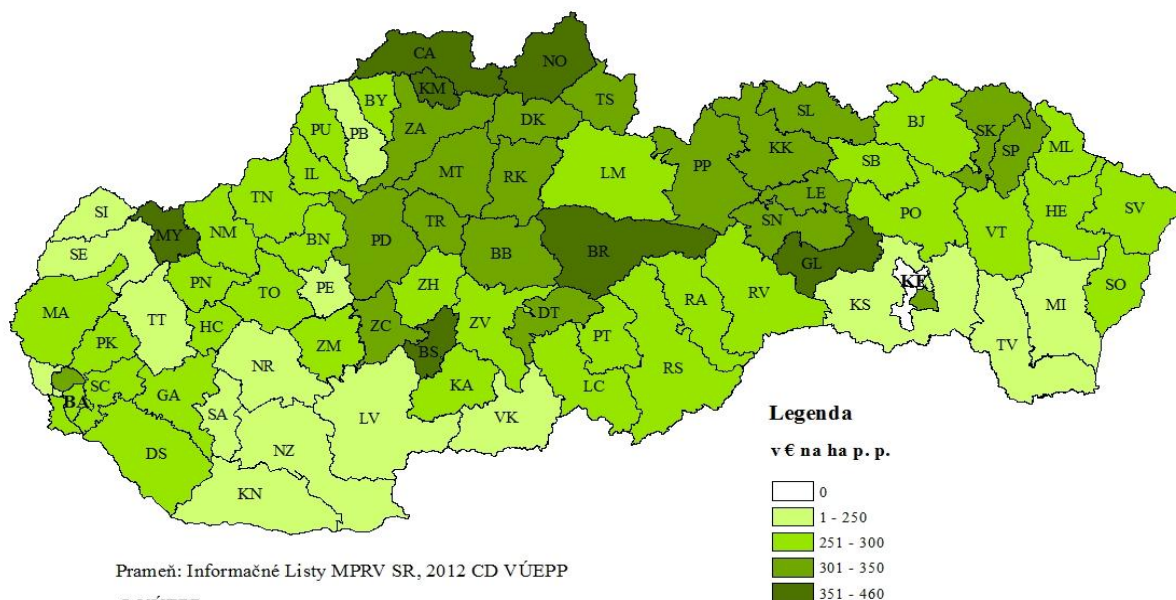
Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

Úroveň výroby nad priemerom Slovenska dosiahli kraje západného Slovenska, najviac Trnavský kraj ($1789 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p.p.}$), kde bola produkcia na ha takmer 2 až 3 násobne vyššia ako v krajoch s prevažujúcimi menej priaznivými prírodnými podmienkami. Neinvestičné podpory (priame platby, LFA) v prepočte na ha p.p. boli vyššie na územiach s horšími prírodnými podmienkami (Mapa 2).

Rozvoj vidieka v budúcnosti ovplyvní vertikálna integrácia majetkového prepojenia prvovýroby s ostatnými podnikmi (spracovateľský priemysel, dodávatelia vstupov), a tým postupné vymedzovanie záujmov a spolupráce poľnohospodárskych podnikateľov a obcí.

Mapa 2

Neinvestičné podpory za rok 2012 na ha poľnohospodárskej pôdy
Non-investment support per ha of agricultural land in 2012

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

Ekonomické ukazovatele za poľnohospodársku výrobu podľa krajov v € ha⁻¹ p. p.
Economic indicators of the agricultural production by regions in € per ha of agr. land

Tab. 8

Kraj ¹	Výsledok hospodárenia ²		Výroba ³		Neinvestičné podpory ⁴		Produktivita práce z výroby na pracovníka v € ⁵	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Bratislavský	110	-73	1 836	1 587	267	270	60 762	56 797
Trnavský	147	55	1 853	1 789	266	252	60 227	58 593
Trenčiansky	2	-21	1 351	1 207	297	281	39 001	37 752
Nitriansky	144	97	1 453	1 446	239	230	57 039	59 117
Žilinský	-21	-17	642	670	339	324	25 507	28 040
Banskobystrický	11	10	891	796	296	280	42 746	40 525
Prešovský	0	0	576	591	308	295	25 944	27 946
Košický	47	78	756	868	262	249	39 994	47 600
SR spolu	66	34	1 159	1 128	278	266	46 043	46 851

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD VÚEPP/Poznámka: Výmera poľn. pôdy podľa LPIS

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE/ Note: agricultural land according to LPIS

1) Region, 2) Profit or loss, 3) Production, 4) Non-investment subsidies, 5) Labour productivity per worker in manufacturing in €

Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov - fyzických osôb

Samostatne hospodáriaci roľníci (SHR) - fyzické osoby, sledovaní v databáze Informačných listov MPRV SR v počte 1072 obhospodarovali v roku 2012, podľa evidencie LPIS, 8,3 % z celkovo využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska. Medziročne sa znížil počet sledovaných SHR (1,6 %). Dosiahnuté výsledky hospodárenia SHR sú značne rozdielne, kým časť SHR rýchlo rástla a rozširovala svoj majetok, veľa malých fariem stagnovalo.

Podľa metodiky, zahŕňajúcej osobný dôchodok roľníka do výsledku hospodárenia, vykázalo až 95,7 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia v priemere vo výške 49,1 €·ha⁻¹ p.p., ktorý sa medziročne zvýšil o 64 %. Po odpočítaní osobného dôchodku roľníka (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli stratu (-2,0 € ha⁻¹ p.p.). K výsledku hospodárenia prispeli bežné podpory, bez ktorých by boli SHR, podobne ako právnické osoby, stratoví.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2012 najviac SHR (41 %) hospodáril na výmere od 100 do 500 ha p.p. Podľa veľkostných skupín obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy boli diferencie aj vo výsledku hospodárenia (Tab. 9). Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia, vrátane osobného dôchodku, dosiahli SHR hospodáriaci na výmere v intervale od 51 do 500 ha p.p. Opačná tendencia vo výsledku hospodárenia bola po odpočítaní osobného dôchodku SHR, kedy celkový výsledok hospodárenia bol záporný a v skupinách podnikov s nižšími výmerami poľnohospodárskej pôdy bola strata a zisk (kladný výsledok hospodárenia) bol dosiahnutý len pri podnikoch obhospodarujúcich viac ako 500 ha poľnohospodárskej pôdy (62,7 €·ha⁻¹ p.p.).

Celkové príjmy SHR vzrástli o 7 %. Rozhodujúci podiel z príjmov SHR tvorili príjmy z predaja výrobkov a služieb (60,2 %), predovšetkým z rastlinnej výroby, ktoré boli až 10,6 násobne vyššie ako zo živočíšnej výroby. K nárastu tržieb prispievala aj diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike ako aj v systéme ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe, ale aj predaj tovaru. SHR svoju výrobnú špecializáciu zameriavali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie efekty. Medziročne rýchlejšie vzrástli tržby z rastlinnej (9,2 %) ako zo živočíšnej výroby (8,0 %).

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalu poľnohospodárskej pôdy v € na ha p.p.

Profit/loss and number of enterprises (private farmers) by the interval of agricultural land in € per ha of agr. Land

Tab. 9

	Počet podnikov 2012 ¹	Výsledok hospodárenia s osobným dôchodkom ²			Výsledok hospodárenia bez osobného dôchodku ³		
		2011	2012	Index	2011	2012	Index
0,1 – 50	242	35,8	80,1	223,7	-216,6	-193,7	89,4
51 – 100	339	58,7	40,5	69,0	-45,6	-67,3	147,6
101 – 500	439	19,6	37,9	193,4	-17,2	-0,6	3,5
nad 501	52	33,7	72,0	213,6	24,7	62,7	253,8
Spolu ⁴	1 072	30,0	49,1	163,7	-21,2	-2,0	9,4

Prameň: Informačné listy 2011, 2012, MPRV SR, CD VÚEPP

Source: Questionnaires of CD MARD SR, RIAFE

1) The number of holdings, 2) Profit or loss including personal income, 3) Profit or loss without personal income, 4) Total

Najvyššiu položku v štruktúre výdavkov predstavovala prevádzková réžia (54,9 %), najmä nákup materiálu (25 %), nákup tovaru (12,7 %). Ostatné výdavky boli vynaložené na mzdy (3,1 %) a platby poisťného a príspevky do fondov (4,2 %).

SHR financovali investície prevažne z vlastných zdrojov, o čom svedčí aj nižšia úroveň celkového zadlženia (14,5 %) a úverového zadlženia majetku (11,2 %) v porovnaní s právnickými osobami. Úroveň celkového majetku sa medziročne zvýšila (15,0 %) pod vplyvom zvýšenia dlhodobého hmotného majetku (22,1 %) a peňazí na účtoch v bankách (24,9 %). SHR mali uložené peniaze aj v materiáli a v pohľadávkach, ktoré sa medziročne zvýšili (17,2 %). Realizácia produkcie bola rýchlejšia ako pred rokom, o čom svedčí aj pomalší nárast zásob (3,1 %), nedokončenej výroby (5,6 %) a pokles tovaru (27,2 %).

Potravinárstvo

Podľa ŠÚ SR dosiahol potravinársky priemysel (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) v roku 2012 kladný výsledok hospodárenia pred zdanením vo výške 195 mil. €, čo bolo 4,8-násobne viac ako pred rokom (Tab. 10). Podľa odborov výsledok hospodárenia bol diferencovaný (Graf 6).

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov

v mil. €, index v %

Development of the profit or loss in the production of food, beverage and tobacco products

in mil. €, index in %

Tab. 10

Ukazovateľ ¹	2010	2011	2012	Index ² 2012/11	Rozdiel ³ 2012-11
Výnosy ⁴	3 817,14	4 338,02	4 613	106,3	275,0
Náklady ⁵	3 791,31	4 297,52	4 418	102,8	120,0
Výsledok hospodárenia ⁶	25,83	40,50	195,5	482,7	155,0

Prameň: ŠÚ SR, r. 2010, 2011 Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2012 - predbežné údaje; Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov

Source: Statistical Report on Basic Development Trends in the Slovak Economy in 2012, SO SR – preliminary data, Note: enterprises, including up to 19 employees

1) Indicator, 2) Index, 3) Difference, 4) Income, 5) Costs, 6) Profit or loss

Z hľadiska výroby výrobkov významnejší podiel (98,6 %) na potravinárskej výrobe mali podniky s 20 a viac zamestnancami (210 podnikov⁴) s vykázaným kladným výsledkom hospodárenia na úrovni 176 mil. €, ktorý vzrástol vyše 1,5-násobne (60 mil. €). Z celkového počtu podnikov bolo 69 % ziskových, ktoré vytvorili 240 mil. € zisku. Podiel ziskových podnikov sa medziročne zvýšil (4,8 p. b.). Stratové podniky dosiahli stratu -64,1 mil. €. Z hlavných hodnotených odborov jediným⁵, v ktorom boli všetky podniky ziskové, bol naďalej odbor destilovania, úpravy a miešania alkoholu.

⁴ Výkaz Prod 3-04 - podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov

⁵ abstrahujúc od podnikov, na ktoré sa vzťahuje obmedzenie zverejnenia údajov vzhľadom na ich dôverný charakter

Výsledok hospodárenia zhoršili len odbory výroby nealkoholických nápojov (18,2 mil. €), výroba kakaa, čokolády a cukroví (9,6 mil. €), spracovanie a konzervovanie bravčového a hovädzieho mäsa (7,8 mil. €), v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (6,7 mil. €), vo výrobe vína (1,6 mil. €), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (1,5 mil. €) a v spracovaní a konzervovaní hydinového mäsa (0,5 mil. €).

Zvýšila sa efektívnosť vynaložených nákladov. V priemere na 100 € výnosov sa v potravinárstve vynaložilo 95,7 € nákladov, čo bolo v porovnaní s rokom 2011 menej o 1,4 €. Nákladovosť výnosov najvýznamnejšie klesla vo výrobe piva a sladu (6,5 €), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (5,8 €), vo výrobe mlynárskych a škrobových výrobkov (5,2 €), v skupine ostatných potravinárskych výrob (5,0 €), vo výrobe mliečnych výrobkov (2,2 €) a v spracovaní mäsových a hydinových mäsových výrobkov (1,8 €).

Nákladovosť výnosov najvýraznejšie vzrástla v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (7,8 €) a vo výrobe nealkoholických nápojov (6,6 €).

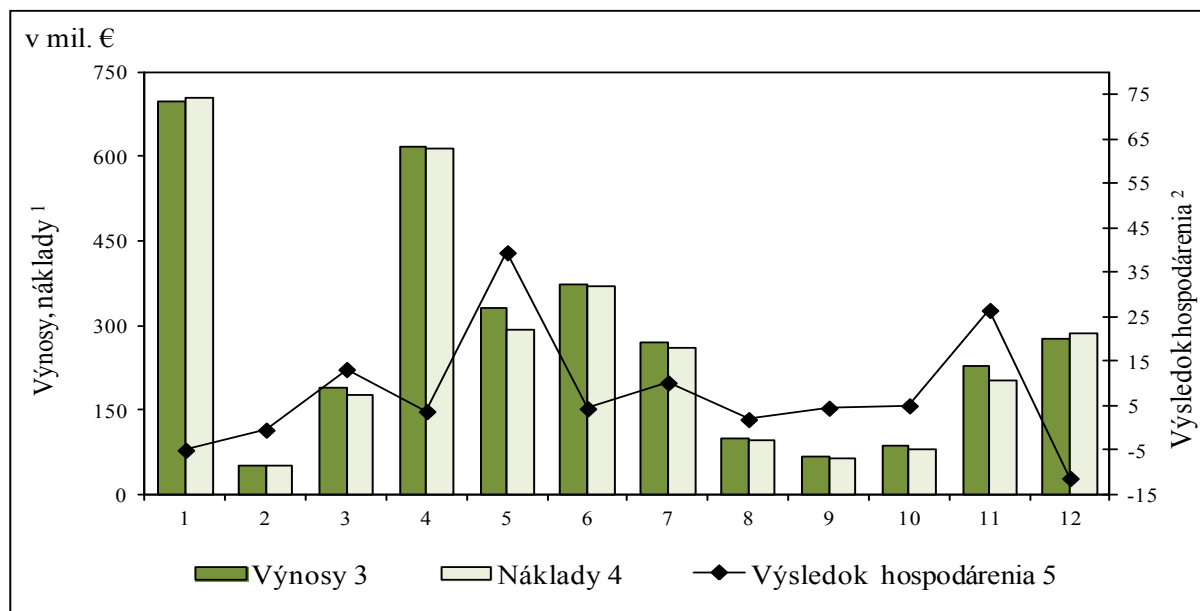
Najvyššiu úroveň nákladovosti výnosov dosiahli odbory výroby nealkoholických nápojov (104,1 €), spracovania a konzervovania bravčového a hovädzieho mäsa (102,0 €) a v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (100,9 €). Najnižšiu úroveň nákladovosti výnosov a zároveň nižšiu ako priemer odvetvia mali v skupine ostatných potravinárskych výrob (86,1 €), v odbore mlynárskych a škrobových výrobkov (88,1 €), vo výrobe piva a sladu (88,4 €), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (93,0 €), v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (93,5 €) a vo výrobe vína (94,2 €).

Z celkových nákladov odvetvia potravinárstva tvorila najvyšší podiel výrobná spotreba (63,4 %). Nižší podiel predstavovali náklady na predaný tovar 17,8 %, mzdové náklady 6,3 % a odpisy 4,3 %.

Výnosy, náklady, výsledok hospodárenia za výrobu potravín a nápojov SR podľa odborov v roku 2012

Revenue, costs, profit or loss in the food industry of the SR, by sectors in 2012

Graf 6

Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, VÚEPP, Vypracoval: VÚEPP

Source: SO SR Prod 3-04, CD MARV SR, RIAFE

1) Income, costs, 2) Profit or loss, 3) Income, 4) Costs, 5) Profit or loss

1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov	7 Výroba kakaa, čokolády a cukroví
2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov	8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny	9 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
4 Výroba mliečnych výrobkov	10 Výroba vína
5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov	11 Výroba piva a sladu
6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov	12 Výroba nealkoholických nápojov
1 Processing and preserving of meat and production of meat products	7 Manufacture of cocoa; chocolate and sugar confectionery
2 Processing and preserving of fish, crustaceans and molluscs	8 Manufacture of prepared animal feeds
3 Processing and preserving of fruit and vegetables	9 Distilling, rectifying and blending of spirits
4 Manufacture of dairy products	10 Manufacture of wine
5 Manufacture of grain mill products, starches and starch products	11 Manufacture of beer and malt
6 Manufacture of bakery and farinaceous products	12 Manufacture of non-alcoholic beverages

Z hodnotených odborov potravinárskeho priemyslu najvyšší kladný výsledok hospodárenia (VH) dosiahol odbor ostatných potravinárskych výrob⁶ (87,6 mil. €). Ďalšie odbory s vyšším výsledkom hospodárenia boli výroba mlynárskych a škrobových výrobkov (39,4 mil. €), výroba piva a sladu (26,5 mil. €), spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny (13,2 mil. €) a výroba kakaa, čokolády a cukroví (10,1 mil. €). Stratové boli odbory výroby nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych vôd a iných fľaškových

⁶ Agregácia vytvorená len pre účel tejto analýzy pozostáva z odborov: výroba korenín a chuťových prípad, výroba pripravených pokrmov a jedla, výroba a príprava homogenizovaných a diétnych potravín, spracovanie čaju a kávy, výroba cukru a výroba ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených; ďalej v texte len odbor výroby ostatných potravinárskych výrob.

vôd⁷ (-11,4 mil. €), spracovania a konzervovania bravčového a hovädzieho mäsa (-8,4 mil. €) a spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov (-0,5 mil. €).

Výsledok hospodárenia medziročne zlepšili najvýraznejšie v odbore ostatných potravinárskych výrob (47,7 mil. €), mlynárskych a škrobových výrobkov (18,9 mil. €), výroby mliečnych výrobkov (13,2 mil. €), spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (11,8 mil. €) a výroby piva a sladu (10,8 mil. €).

Výroba výrobkov⁸ vzrástla o 5,2 % na 2 976 mil. € (Tab. 11) vplyvom jej významnejšieho zvýšenia v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (48,7 %), v skupine ostatných potravinárskych výrob (35,7 %), v spracovaní mäsových a hydínových mäsových výrobkov (15,2 %), vo výrobe vína (14,2 %), v spracovaní a konzervovaní bravčového a hovädzieho mäsa (12,1 %) a vo výrobe nealkoholických nápojov (10,0 %). Výroba výrobkov klesla len v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (29,9 %), vo výrobe piva a sladu (17,8 %), v spracovaní a konzervovaní hydínového mäsa (8,1 %), vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (5,5 %) a v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (4,7 %).

Výroba a tržby v mil. € *Production and sales in mil. €*

Tab. 11

Ukazovateľ ¹	2011	2012	Index ² 2012/11	Podiel na výnosoch ³		
				2011	2012	Rozdiel ⁴ 2012 - 11
Výroba výrobkov ⁵	2 828	2 976	105,2	72,6	73,8	1,1
Tržby za vlastné výkony a tovar ¹⁾⁶	3 653	3 808	104,2	92,8	93,9	1,1
- tržby za vlastné výrobky a služby ⁷	2 780	2 944	105,9	70,6	72,6	2,0
- tržby za predaj tovaru ⁸	872	864	99,1	22,2	21,3	-0,9

Prameň: Prod 3-04-ŠÚ SR, CD MPRV SR, VÚEPP a prepočty VÚEPP

1) v bežných odbytových cenách výrobcov potravinárskeho priemyslu SR

Source: Statement Prod 3-04 SO SR, CD MARV SR, conversions by RIAFE

1) at current sales prices of producers in food sector, in the Slovak Republic

1) Indicator, 2) Index, 3) Share in revenues, in %, 4) Costs, 5) Output of products, 6) Sales of own production and goods¹⁾, 7) Sales of products and services, 8) Sales of goods

Pozitívne sa vyvíjala pridaná hodnota, ktorá vzrástla na 704 mil. €, t.j. o 6,2 % a zrýchlila sa dynamika rastu. Jej podiel na produkcii výrobkov tvoril 23,7 %. Najvýraznejšie pridaná hodnota vzrástla v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (64,3 %) a v skupine ostatných potravinárskych výrob (46,3 %), významnejšie tiež vo výrobe mlynárskych a škrobových výrobkov (33,7 %), v spracovaní mäsových a hydínových mäsových výrobkov (28,3 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (19,5 %) a vo výrobe vína (10,5 %). Najvýraznejšie pridaná hodnota klesla v spracovaní a konzervovaní mäsa (28,9 %), vo výrobe piva a sladu (27,0 %) a v spracovaní a konzervovaní hydínového mäsa (8,0 %).

Majetok sa vyvíjal diferencovane v jednotlivých odboroch. Celkový majetok mierne klesol (o 1,1 %) pri náraste obežného majetku a poklese dlhodobého hmotného a nehmotného majetku (4,7 %). DHNM najvýraznejšie klesol vo výrobe piva a sladu (41,3 %) a v spracovaní

⁷ v ďalšom texte len výroby nealkoholických nápojov

⁸ v hodnotovom vyjadrení

a konzervovaní rýb, kôrovčov a mäkkýšov (29,9 %) a najvýraznejšie vzrástol vo výrobe vína (40,5 %), výrobe kakaa, čokolády a cukrovín (14,2 %) a v spracovaní a konzervovaní bravčového a hovädzieho mäsa (10,9 %).

Tvorba hrubého fixného kapitálu vo výrobe potravín, nápojov a tabakových výrobkov medziročne klesla (7,9 %) na 214 565 tis. € pod vplyvom poklesu investovania do budov a stavieb (21,8 %), strojov a zariadení (11,7 %) a nárastu investovania do dopravných prostriedkov (14,3 %). Úroveň THFK má od roku 2007 klesajúcu tendenciu.

Záver

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo je strategickým odvetvím z hľadiska produkcie, preto musí mať dôležité postavenie v národnom hospodárstve. Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na makroekonomických ukazovateľoch národného hospodárstva sa vo väčšine ukazovateľov mierne znížil.

Poľnohospodárstvo aj potravinárstvo dosiahli kladný výsledok hospodárenia a prevažovali u nich ziskové podniky. Úroveň výsledku hospodárenia bola podstatne vyššia v potravinárstve (195,5 mil. €) ako v poľnohospodárstve (48,7 mil. €). Rozdielna bola aj tendencia jeho medziročného vývoja, kým v poľnohospodárstve sa medziročne výsledok hospodárenia znížil o tretinu, v potravinárstve sa zvýšil až 4,8 násobne. Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva v roku 2012 bola o tretinu nižšia ako pred rokom. Prispeli k tomu viaceré faktory, ale najmä medziročný pokles výnosov pod vplyvom nižšej produkcie, hlavne komodít rastlinnej výroby. Rozhodujúca bola aj úspora nákladov na vstupy nielen na hnojivá, pesticídy a krmné zmesi, ale aj nákladov na prácu, čo súviselo aj keď miernejšie ako v predchádzajúcich rokoch, s poklesom zamestnancov. Menej sa investovalo do hrubého fixného kapitálu tak v poľnohospodárstve ako aj v potravinárstve, čím bola nižšia obnova takmer všetkých zložiek majetku, najmä budov a stavieb.

Podnikateľské prostredie ovplyvňovali vonkajšie faktory najmä obchodné riziká, vyplývajúce z volatility trhov s poľnohospodárskymi komoditami a systému podpôr v rámci SPP EÚ a interné faktory predovšetkým dopady podnikateľského prostredia- legislatívy, ekonomických a finančných nástrojov (národné podpory, úvery, poistenie, dane a odvody do fondov...) a vlastné interné rozhodnutia a úsporné opatrenia podnikov.

Finančnú situáciu významne ovplyvnili podpory z európskych a národných zdrojov, ktoré boli motivujúce na zabezpečenie príjmov a zárukou pre poskytnutie úverov z komerčných bánk. Zo zdrojov EÚ boli limitované priame platby na úroveň 90 % priemeru krajín EÚ-15. Tieto prostriedky bolo možné navýšiť z národných zdrojov vyrovnávacou platbou do výšky 10 %, t.j. spolu na 100 % priemeru krajín EÚ-15. V rozpočte SR bolo na vyrovnávaciu platbu schválených 4,5 % prostriedkov z možných 10 %, tým celková úroveň priamych platieb v SR ostala aj v roku 2012 pod priemerom starých členských krajín EÚ-15.

Investičná aktivita sa znížila. Menej sa investovalo do hrubého fixného kapitálu tak v poľnohospodárstve ako aj v potravinárstve, čím bola nižšia obnova takmer všetkých zložiek majetku najmä budov a stavieb.

Za účelom zvýšenia efektívnosti poľnohospodárskej výroby by bolo vhodné:

- presadzovať rovnaké podmienky a nástroje SPP po roku 2013 pre všetky členské krajiny EÚ, najmä riešenie zrovnoprávnenia úrovne poskytovania priamych platieb v rámci EÚ-27,
- hľadať mechanizmy a alternatívne riešenia na podporu živočíšnej výroby v maximálnej možnej miere, pre stabilizáciu stavov hospodárskych zvierat a zvýšenie úžitkovosti živočíšnej výroby,
- vytvárať podmienky pre stabilizáciu, resp. rozšírenie poľnohospodárskej výroby, podporou zamestnanosti rozširovaním lokálneho, resp. regionálneho odbytu výrobkov, miestnych a regionálnych trhov s pozitívnym dopadom na zvýšený predaj domácej produkcie a kvalitu vidieckeho života,
- presadzovať projekty podporujúce domácu produkciu, zamestnanosť a tvorbu pridanej hodnoty s dopadom na zníženie dovozu agropotravinárskych výrobkov,
- zjednotiť legislatívu slovenského agropotravinárstva s európskou legislatívou, najmä v oblastiach, kde predpisy pre slovenských výrobcov prevyšujú požiadavky EÚ,
- riešiť rizikovosť poľnohospodárskej výroby najmä dosahy nepoistiteľných rizík, ktoré nie sú predmetom poistenia komerčných poisťovní,
- vytvárať systémové opatrenia a úverové rámce pre poskytovanie dlhodobých úverov z komerčných bánk na nákup poľnohospodárskej pôdy.

Literatúra

- [1] BOŽÍK, M.: Analýza alternatív finančných alokácií na znevýhodnené oblasti (LFA) pre roky 2014-2020. Bratislava: VÚEPP, 2013
- [2] BUDAY, Š. a kol.: Rozvoj trhu s pôdou a trhu nájmu v podmienkach EÚ. Bratislava: VÚEPP, 2013. ISBN 978-80-8058-586-0, 123
- [3] BUCHTA S.: Vývojové trendy vidieckych a mestských oblastí Slovenska. Ekonomika poľnohospodárstva 4/2012, VUEPP, Bratislava.
- [4] GRZNÁR, M.: Investičné procesy a konkurenčná schopnosť poľnohospodárskych podnikov. Ekonomika poľnohospodárstva 1/2013, VÚEPP, Bratislava.
- [5] CHRASTINOVÁ, Z. a kol.: Zhodnotenie úrovne a vplyvu zmien ekonomických parametrov na efektívnosť poľnohospodárskej výroby a jej hlavných výrobkov z pohľadu podpornej politiky. Bratislava, 2013. ISBN 978-80-8058-89-1
- [6] CHRASTINOVÁ, Z. a kol.: Ekonomická výkonnosť poľnohospodárskej výroby a jej výrobkov v rozdielnych prírodných podmienkach Slovenska. Bratislava, 2012. ISBN 978-80-8058-578-5
- [7] KOTULIČ, R.: Ekonomika poľnohospodárstva - Slovenské poľnohospodárstvo a jeho ekonomický vývoj na prelome milénia. Prešovská univerzita v Prešove, 2007. ISBN 978-80-8068-618-5
- [8] KOTULIČ, R. - KIRÁLY, P. - RAJČÁNIOVÁ, M.: Finančná analýza podniku. Bratislava: IURA, 2007. ISBN 978-80-8078-117-0

- [9] MATOŠKOVÁ, D. – GÁLIK, J.: Vybrané aspekty konkurencieschopnosti potravinárskeho priemyslu a jeho produktov v maloobchodnej sieti. Ekonomika poľnohospodárstva 1/2013. VÚEPP, Bratislava
- [10] MEZERA, J. - PLÁŠIL, M. a kol.: Konkurencieschopnosť potravinárskeho sektoru ČR (Výsledky dotazníkového prieskumu), výskumná štúdia. Praha, 2010.
- [11] MEZERA, J. - PLÁŠIL, M.: Panoráma potravinárskeho priemyslu 2011. Ministerstvo zeméďelství, Praha 2012.
- [12] Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v SR za rok 2012, Zelená správa. MPRV SR, 2013.

Došlo 28. 6. 2013

Kontaktná adresa

Ing. Zuzana CHRASTINOVÁ

Ing. Svetlana BELEŠOVÁ

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Trenčianska 55,
824 80 Bratislava SR

tel. 58243 231 e-mail zuzana.chrastinova@vuepp.sk

tel. 58243295 e-mail svetlana.belesova@vuepp.sk
